

YORUM

Adnan NAS
adnann@global.com.tr

Referandum Bitti Ama Sorunlar Azalmadı

16 Nisan'da ilk bakışta evet ve hayır gibi iki seçeneğe indirgenerek basitleştirilmiş gibi görünen, ama aslında yeterince anlaşılmayan ya da ilgilenilmeyen içeriğiyle diğer bütün seçimlerden daha önemli ve tarihsel sonuçlar üretmeye aday bir halk oylaması yaptık. Hem kampanya boyunca ve oylama gününde, hem de sonrasında yoğun tartışmalar içinde geçen, artçı sarsıntılarla itirazlarla hala devam eden bu önemli referandumun ekonomide, dış politikada kurumsal altyapıda kısa ve orta vadede etkilerinin ne olacağı, bundan sonra toplumsal hayatı nasıl biçimlendireceği merak konusu. Katılım oranı %85 gibi genellikle tatmin edici bulunan bir düzeyde gerçekleşmesine rağmen, sivil toplumun güçlü olmadığı ülkemizde halkın yönetime başlıca katılım yönteminin seçimler ve bu tür oylamalar olduğu ve hele bu defa teknik ayrıntısı fazla bir anayasa paketi kapsamında devlet yapısının ve yönetim şeklinin köklü bir şekilde değişmesinin söz konusu olduğu düşünüldüğünde seçmenlerin % 15'inin yani yaklaşık 9 milyon kişinin bir tercih yapmaması ya da kayıtsız kalması ilginç. Özellikle 1982 anayasası ile ilgili referandumda % 91'i aşan, 1987'de siyasi yasakların kaldırılması ile ilgili olan referandumda % 94'e yaklaşan katılım olduğu hatırlanınca!..Bu kayıtsızlık ya da ilgisizliğin hangi tercihe yakın kesimlerde yoğunlaştığı belli değil fakat bazılarıncı ileri sürüldüğü gibi demokrasi standardı açısından olumlu bir işaret sayılacağı da kuşkulu. Hele oylama küçük bir farkla sonuçlanmışken. Üstelik AB sürecinin kampanya ve oylamanın adil ve tarafsız olup olmadığı yolundaki AGİT raporuna göre tamamen tıkanması ihtimali, Türkiye'nin dış dünya ve küresel yatırımcı gözündeki algısını olumsuz etkileyebilir. AB'nin başlıca ekonomik ortağımız olması itibarıyla bizim için özel önemi bir yana, beğenelim beğenmeyelim, demokrasi, refah standartları ve yaşam memnuniyeti açısından dünyanın rol modeli olduğu açık. Güvenin önkoşul olduğu yatırım ortamı ve turizm gibi alanlarda en fazla tercih edilen coğrafya olması da bu yüzden...

Ekonomi de Bıçak Sırtı

Bununla birlikte aylardır beklenen bir eşik açıldığı için hiç değilse kısa vadeli parasal hareketlerin

istikrar kazanması, döviz kurları ve borsa gibi göstergelerde düzelme olması gibi olumlu gelişmeler de söz konusu. Ancak bunun devamı için yeni dönemde siyasi ortamdaki gerginliğin sona ermesi, toplumdaki kutuplaşmanın yumuşatılması şart. Oysa bizatihi referandum sonuçları, bu kutuplaşmanın tescil edildiği gibi bir algı yaratmış durumda. Ayrıca hükümetin bundan sonraki tutumunun ne olacağı, seçim kaygılarını bir yana bırakıp uzun zamandır ihmal edilen reform gündemine kararlılıkla odaklanıp odaklanmayacağı belli değil; hatta 2019 seçimlerinin öne alınması ihtimalinden söz ediliyor. Gerçi Başbakan Yardımcısı Şimşek, geçenlerde ABD'li yatırımcılara demokratik ve laik bir hukuk devleti olmaktan asla uzaklaşmayacağımıza, bundan sonra reformları tamamlayıp güven sağlayan bir yatırım ortamı sağlanacağına dair mesajlar vermiş ama özellikle sermayesini uzun vadeli bağlayacak olanlar yani doğrudan yatırımcılar sözden çok uygulamalara bakıyor malum. Hem mevcut şirketlerin ya da tesislerin satın alınması dışında, yani sıfırdan sabit sermaye yatırımları anlamında yıllardan beri cezbedemediğimiz dış yatırımcı radarına girmek, adamakıllı bir dönüşüm iradesinin ortaya konmasını gerektirecek.

Kaldı ki makroekonomik göstergeler açısından durumumuz da, özellikle düşmekte olan büyüme ivmesini yükseltmek için alınan ve alınacak olan tedbirler yüzünden, yapısal zaafımız olan cari açığın yanına bir de bütçe açığını ekleme yolunda ki bu, çarkları döndürmek için zorunlu olan sıcak paranın da duraksamasına yol açabilir. Nitekim sadece mobilya ve beyaz eşyada sağlanan KDV indiriminin 800 milyon TL'lik vergi kaybına neden olacağını Maliye Bakanı açıkladı. Yükselen işsizliği azaltmak için verilen teşvikler, büyük alt-yapı projelerine verilen hazine garantileri ve kredi borçlularına sağlanan destekler de hesaba katılırsa bir ikiz açık riski baş gösteriyor. Yani ekonomiyi canlandırmak için tüketimi ya da kamu harcamalarını artırma seçenekleri sanıldığı kadar kolay değil artık. Ayrıca bu takdirde zaten yüksek seyreden enflasyonun azdırılması da göze alınmış olacak. Nitekim IMF de son yayınladığı "dünya ekonomik görünümü" raporunda küresel büyüme oranını, döngüsel toparlanma nedeniyle, yukarı doğru (3.5

%) revize ederken Türkiye için tahminini aşağı doğru (%2.9'dan % 2.5'a) güncelledi.

Asıl ncelikler ve çözümler Seçilmeli

Durum, yıllardır dikkat çektiğimiz bir tehlike ile artık yüz yüze gelmeye başladığımızı gösteriyor. Dünya ekonomisi korumacılık eğilimlerine rağmen toparlanırken, biz krizden bu yana geçen zamanı iyi kullanamadığımız için dezavantajlı ülkelere arasında görünüyoruz. Olumsuz ayrışmamak için işi oluruna bırakmamamız ve net bir dönüşüm programı ile kaderimizi elimize almamız lazım.

Öte yandan sadece siyasal nitelikli seçimlerle sınırlanmış toplumsal pratiğimizin, hangi yapısal, ekonomik, sosyal çözümlerin tercih edildiğini de gösteren bir yönde genişlemesi gerekiyor. Çünkü başarı hikayesi yazan ülkelerin hepsinde, geniş bir toplumsal uzlaşma tabanına yaslanmış önceliklerin olduğu görülüyor. Bizde ise belki, ayrıntısı bilinmese de, büyüme dışında çoğunluğun desteğine sahip bir stratejik öncelik akla gelmiyor. Oysa böyle yapmaya devam edersek kendimizi ,kontrol edemediğimiz akıntılara bırakmış olacağız. Neyse ki son referandum sonuçları, kentli ve genişleyen orta sınıfın da, iki eğilimdeki farklı grupların da daha nitelikli ve karmaşık çözüm paketleri talebi ile politikacıları sıkıştıracaklarını gösteriyor. Umarız bu toplumsal talep bir türlü tamamlamayamadığımız yol haritasını ve gelecek tasarımı hızlandırır.